

Educar en l'esperança

**El papa Francesc proposa un pacte global
en clau de fraternitat, pau i justícia**

Les escoles han fet grans esforços per garantir que són espais segurs.

L'educació és un dels temes que preocupa especialment el papa Francesc, com ha evidenciat al llarg del seu pontificat. El 15 d'octubre novament tractava la qüestió amb la invitació de sumar-se al Pacte Educatiu Global per generar «un canvi de mentalitat a escala planetària perquè l'educació sigui creadora de fraternitat, pau i justícia».

Per a Carles Rubio, coordinador de referència de les escoles de Catalunya, Balears i Osca de la inspecció salesiana Maria Auxiliadora, «hem de reinventar l'educació i hem de fer-ho amb la participació de tots: directius, docents, estudiants, famílies, la societat civil, intel·lectuals, esportistes, artistes, polítics, administradors, amb mentalitat oberta i esperit de diàleg. I tot això s'ha de fer amb valentia i empena per "formar persones que es posin al servei de la comunitat", com ens diu el papa Francesc. L'escola és un pilar fonamental per a la construcció d'una nova cultura humanitzadora, generadora d'esperança i impulsora de relacions fraternes».

El Papa parla de «processos creatius» que, segons Rubio, passen per «articular intel·ligentment tot allò de bo que les pedagogies d'avui ens ofereixen, combinat amb els tresors pedagògics que la nostra tradició d'escola cristiana ha anat acumulant al llarg de la seva història. Una pedagogia que ajudi a desvetllar les consciències crítiques i que impulsi

l'acció comunitària. Processos que transformin les dificultats en possibilitats, fugint de la mercantilització del saber, de la hiperregularització dels currículums, de fiar-ho tot a la pressió de les avaluacions externes amb vocació classificadora».

En aquest sentit, apunta algunes intuïcions: fugir de la lògica del poder dominant que persuadeix la ciutadania perquè s'instal·li en el silenci, en la passivitat i en el pessimisme, «l'escola ha de recuperar el discurs utòpic»; treballar per la inclusió i l'equitat; orientar-se a l'aprenentatge; processos transversals, amb professionals de l'educació treballant com a equips docents en xarxa i aprofitant al màxim la tecnologia per repensar els processos educatius i pastorals.

Montserrat del Pozo és superiora general de les Missioneres Filles de la Sagrada Família de Natzaret i una pedagoga reconeguda que aposta per la innovació, que es tradueix en «estimar l'alumne. Qui estima sempre troba camins. La intuïció és la que ja ha posat en marxa canvis molt significatius en diferents col·legis, per això cal estar atents a l'educació en el món, també al nostre país perquè s'han iniciat processos molt creatius de transformació, concretats en la creació de nous àmbits d'aprenentatge, en el disseny de currículum diferent, en l'exercici d'un rol del professor totalment nou, més d'acord al d'un tutor, un guia, en una organitza-

CARLES RUBIO
«Hem de reinventar l'educació i hem de fer-ho amb la participació de tothom»

MANU ANDUEZA «Els mestres i professors estem a l'escola per fer un món millor»

ció nova i flexible de centres on tots aprenen, en el nou paper de l'alumne, protagonista del seu aprenentatge, en la gamificació portada a les aules, en una avaluació per a l'aprenentatge, molt diferent al mer examen».

«La creativitat passa per qüestionar-nos el per a què de l'escola i per trobar respostes des de la realitat», reflexiona Manu Andueza, coordinador del grup d'educació i justícia de Cristianisme i Justícia, «i en aquesta realitat hem de superar el concepte "escola" per obrir-lo a una nova dimensió més àmplia, incorporant el barri, altres agents educatius i socials...».

Compromís educatiu

La societat ha renunciat al seu compromís educatiu i l'ha delegat únicament en les escoles i professors? Manu Andueza ho veu clar: «La

societat té un problema amb l'escola, de comprendre'n la funcionalitat. Sembla que l'escola ha de preparar per a la vida en societat i, d'alguna manera, ha de reproduir la societat. Això no és cert.»

Per a Andueza, «els mestres i professors estem a l'escola per fer un món millor. Això significa que hem de posar les eines i les bases per a aquest nou món millor. No hem de replicar res, hem de construir noves maneres de relacions i de coneixements per a aquest món millor. I això passa per la fraternitat, la pau i la justícia. I hem de participar-hi tots».

Per això, tota la societat, afirma, «ha d'entendre la importància de l'educació i ha de col·laborar perquè sigui possible. En canvi, sembla que hem deixat l'educació només amb la funció de la instrucció. En aquest temps de Covid, la sensació de molts de nosaltres és que a l'escola se li dona un paper de cangur per tal que els pares puguin treballar. I no és això. No pot ser això. Hi ha moltes demandes cap a l'escola i poques ajudes reals».

«Tot educa, tots eduquem.» Així ho creu Montserrat del Pozo, «per això educar demana un pacte amb tothom, perquè l'important és que el projecte educatiu del meu col·legi impacti, arribi a altres col·legis, a les autoritats locals, als empresaris, a les famílies, a les ONG... de manera que tota la ciutat sigui en veritat una ciutat educadora».

El Pacte Educatiu Global que proposa el Papa «ens impulsa a tornar a una de les radicalitats irrenunciables de la Bona Nova del Regne», considera Carles Rubio, «la persona sobre la llei, l'organització i els reglaments. També ens insta a construir col·lectivament principis generalitzables a qualsevol cultura. Entre ells, el respecte i la cura de les individualitats que constitueixen a tota persona per desterrar aquelles pràctiques obertes o soterrades de classificacions, competències, escales, gratificacions, aplaudiments, que són tremendament contradictòries de la formació integral».

«Catàstrofe educativa»

El papa Francesc ens parla d'una «catàstrofe educativa» que suposa que hi hagi aproximadament deu milions de nens que es podrien veure obligats a abandonar l'escola a causa de la crisi econòmica generada per la pandèmia, i augmentaria així una

Julia M. Cameron / Pexels

El Covid ha eixamplat la bretxa digital de manera preocupant.

Katerina Holmes / Pexels

L'educació ha de tenir al centre la persona.

bretxa educativa alarmant, amb més de 250 milions de nens en edat escolar exclosos de qualsevol activitat educativa.

Manu Andueza confirma que es tracta «d'un fet. A nivell global i a nivell local. Hem vist com hem perdut alumnes, com hi ha hagut alumnes sense resposta durant mesos. A nivell global s'han d'augmentar les ajudes a països que les necessiten, per a formació de mestres, per a material, per possibilitar un estudi per a tothom. I hem d'aprendre dels centres d'educació popular que ho han fet i ho estan fent molt bé».

A nivell local planteja com a solució «posar més esforços en aquest alumnat perdut i sovint oblidat. Des de les administracions i des de la societat. S'ha de col·laborar i treballar conjuntament amb altres agents socials i educatius».

El papa Francesc assegura que educar és un «acte d'esperança». Segons Andueza, aquesta és la clau: «L'esperança ens ajuda a continuar endavant i ens ajuda a albirar horitzons. Els que estem en l'educació sabem que aquesta és la solució, potser la millor per aconseguir un món millor. I no podem perdre l'esperança en la humanitat. Cada dia és un recordatori d'aquesta esperança. Cada mirada, cada desig, cada nena i cada nen. L'esperança ens anima a tenir un compromís amb l'educació.»

Montserrat del Pozo està convençuda que l'educació porta en ella les

millors llavors de l'esperança: «I les llavors, tal com ens ensenya la natura, cal cuidar-les. Són petites, demanen paciència, cura propera, atenció, provisió de mitjans...» Com indica aquesta pedagoga, invertir en educació sempre és invertir en futur. I cal tenir en compte que «el creixement i la formació de la persona és massa important per no donar-li el temps que requereix».

Educar en l'esperança suposa creure en l'educació i estimar-la, considera Carles Rubio: «Aquesta fe en l'educació implica especialment que els educadors creguin en els joves, que la societat confiï en els educadors i que uns i altres estimin la institució educativa, l'escola. Creure en els joves significa, abans que res, acollir-los en la seva pròpia vida i realitat.»

Aquest curs, singular i complex, ha de ser un estimul, afegeix, per «no frenar la transformació de l'escola en un sistema que té com a centre l'aprenentatge dels infants, adolescents i joves i que dona resposta als reptes socials. L'esforç, el compromís i la implicació de tota la comunitat educativa i pastoral han de garantir l'accés a l'educació en condicions d'equitat, en escoles segures, amb el mínim risc assumible, conscients de la nostra fragilitat, sense renunciar a ser portadors d'esperança i sentit».

MONTSERRAT DEL POZO
«El creixement i la formació de la persona és massa important per no donar-li el temps que requereix»

«Competència samaritana»

L'Escola Cristiana s'ha fet ressò de la presentació del Pacte Educatiu Global amb un escrit del P. Enric Puig, s.j., secretari general de la Fundació Escola Cristiana de Catalunya, publicat a la revista «Religió y Escuela».

El Pacte Educatiu Global és una aposta radicada en una educació cridada a ser font d'esperança per a un món ferit i per a unes persones amb freqüència *desnordades*. Una aposta lúcida i conscient; que no es construeix «en un escriptori»; que parteix de l'escolta dels descartats perquè, conjuntament, ens encaïnem cap a un món diferent amb uns valors molt clars: la cura de la creació, la pau, la justícia, la bondat, la bellesa, l'acollida de l'altre i la fraternitat.

Cal destacar també la invitació al que es pot entendre com una *competència samaritana*; una educació que capaciti les noves generacions per carregar amb els mals del fracàs en comptes d'accentuar odís i ressentiments. Aquesta és una competència que comporta una educació integral de la persona que va més enllà de la mera instrucció pròpia

d'una reducció utilitarista o pragmàtica. És un repte d'educació en la sensibilitat social dels infants, els adolescents i els joves que implica revisar també els relats i paradigmes als quals l'escola cristiana es pot haver acostumat o donat per descomptat.

A l'escola cristiana, primerament, ens compromet amb la dignitat de la persona humana, amb cadascuna d'elles perquè, en cas contrari, entrariem en el que el papa Francesc anomena «cultura del descart». Aquesta dignitat personal, que en altres casos pot partir de la pluralitat de concepcions humanistes, a l'escola cristiana troba el

L'escolta dels joves reclama, al seu torn, un diàleg amb el seu principal entorn educatiu, que és la pròpia família

seu punt de suport i camp de treball educatiu en els relats de la Sagrada Escriptura, en la Doctrina Social de l'Església i, fonamentalment, en la trobada de cada membre de la comunitat educativa amb Jesucrist.

D'altra banda, aquest primer compromís fundant comporta prendre's seriosament l'escolta de la veu dels protagonistes de l'acte educatiu: els joves i els seus mestres per a la vida. Són ells ja també els actuals protagonistes del canvi que reclama aquest món emmalaltit. Aquesta escolta dels joves reclama, al seu torn, un diàleg amb el seu principal entorn educatiu, que és la pròpia família.

Empoderar en esperança les noves generacions també compromet l'escola cristiana a la revisió dels relats sorollosos que, des de diferents àmbits, no en faciliten l'atenció. D'aquí el compromís educatiu per a l'estudi d'altres formes i maneres d'actuar en la política, l'economia o el desenvolupament perquè se situïn, de debò, en perspectiva d'una ecologia integral que, inevitablement, comporta una manera més responsable i sensible d'estar i ser en aquesta casa comuna.

L'educació en la sensibilitat social dels nens, els adolescents i els joves és tot un repte.